

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

№ 1/2010 г.

гр.София, 21 юли 2010 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска и Търговска колегия, в съдебно заседание на 24.06.2010 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Общото събрание на
Гражданска колегия и Търговска колегия,

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:

СИМЕОН ЧАНАЧЕВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ на ОТДЕЛЕНИЯ:

ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА

ТАНЯ МИТОВА

ТАТЯНА ВЪРБАНОВА

ЖАНЕТА НАЙДЕНОВА

ПЛАМЕН СТОЕВ

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЛЮБКА ИЛИЕВА	28. МАРИЯ ИВАНОВА
2. КРАСИМИРА ХАРИЗАНОВА	29. МАРИАНА КОСТОВА
3. НИКОЛА ХИТРОВ	30. ЛИДИЯ РИКЕВСКА
4. РОСИЦА КОВАЧЕВА	31. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА
5. ЛИДИЯ ИВАНОВА	32. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА

6. ЖАНИН СИЛДАРЕВА	33. МАРИО ПЪРВАНОВ
7. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА	34. ЕМИЛ МАРКОВ
8. ТЕОДОРА НИНОВА	35. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА
9. НАДЯ ЗЯПКОВА	36. ЕМИЛ ТОМОВ
10. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА	37. АЛБЕНА БОНЕВА
11. СТОИЛ СОТИРОВ	38. СВЕТЛА ДИМИТРОВА
12. МАРГАРИТА СОКОЛОВА	39. БОНКА ДЕЧЕВА
13. ЦЕНКА ГЕОРИЕВА	40. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА
14. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ	41. ЖИВА ДЕКОВА
15. ДАРИЯ ПРОДАНОВА	42. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА
16. АНИ САРАЛИЕВА	43. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА
17. СВЕТЛА ЦАЧЕВА	44. ТОТКА КАЛЧЕВА
18. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ	45. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА
19. ЛЮБКА БОГДАНОВА	46. ВАСИЛКА ИЛИЕВА
20. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА	47. ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА
21. ВЕСКА РАЙЧЕВА	48. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
22. МАРИЯ СЛАВЧЕВА	49. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА
23. КОСТАДИНКА АРСОВА	50. ОЛГА КЕРЕЛСКА
24. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА	51. ЗОЯ АТАНАСОВА
25. ЗЛАТКА РУСЕВА	52. ВЕСЕЛКА МАРЕВА
26. ДИЯНА ЦЕНЕВА	53. БОРИС ИЛИЕВ
27. БОЙКА ТАШЕВА	

при участието на секретаря Райна Томбушева

постави на разглеждане тълкувателно дело № 1/2010 г. на ОСГКТК,

докладваното от съдиите ПЛАМЕН СТОЕВ и ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА

Състави на Върховния касационен съд, гражданска колегия, четвърто отделение на основание чл. 292 от Гражданския процесуален кодекс (ДВ, бр. 59 от 2007 г., в сила от 01.03.2008 г.) с определения № 710 от 17.12.2009 г. по ч. гр. дело № 694/2009 г. и № 36 от 13.01.2010 г. по ч. гр. дело № 662/2009 г. са спрели производствата по посочените дела и са предложили на Общото събрание на гражданската и търговската колегия на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по следния спорен процесуалноправен въпрос:

Допустимо ли е касационно обжалване на въззивни определения, с които се дава разрешение по същество на молби за допускане на обезпечителни мерки.

Общото събрание на гражданската и търговската колегия на Върховния касационен съд, за да се произнесе, съобрази следното:

Съгласно чл. 274, ал. 3 ГПК, когато са налице предпоставките на чл. 280, ал. 1, на обжалване с частна жалба пред Върховния касационен съд подлежат определенията на въззивните съдилища, с които се оставят без уважение частни жалби срещу определения, преграждащи по-нататъшното развитие на делото, и определения, с които се дава разрешение по същество на други производства или се прегражда тяхното развитие. Съдебната практика е противоречива по въпроса допустимо ли е касационно обжалване на въззивното определение за обезпечаване на иска.

Според едното становище, обезпечителното производство е триинстанционно, тъй като определението, с което съдът се произнася по искане за допускане на обезпечение, дава разрешение по същество на молбата.

Другото разбиране е, че обезпечителното производство е двуинстанционно, тъй като определението, с което съдът се произнася по молбата за допускане на обезпечение има привременен и несамостоятелен характер, то не прегражда развитието на исковия процес, нито дава разрешение по същество на друго производство или прегражда развитието му.

ОСГКТК намира за правилно второто становище.

Разпоредбата на чл. 274, ал. 3 ГПК визира две групи определения, които подлежат на касационно обжалване при наличието на предпоставките на чл. 280, ал. 1 ГПК.

Първата група съдебни актове са определенията на въззивните съдилища, с които се оставят без уважение частни жалби срещу определения, преграждащи по-нататъшното развитие на делото.

Втората група съдебни актове са определения на въззивните съдилища, постановени в други производства, в двете им разновидности - с които се дава разрешение по същество или се прегражда развитието на тези производства.

Определението, постановено от въззивния съд по повод жалба срещу определение на първоинстанционния съд, с което е допуснато обезпечение на иск (бъдещ или във висящо исково производство) или молбата за допускане на обезпечение е оставена без уважение, не прегражда по-нататъшното развитие на делото, поради което не е от категорията на визираните в чл. 274, ал. 3, т. 1 ГПК съдебни актове и не подлежи на касационно обжалване на основание посочената правна норма.

Отговорът на въпроса допустимо ли е касационно обжалване на това въззивно определение на основание чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК, предполага изясняване на понятието „други производства”. Тълкувано граматически съдържанието на нормата налага разбирането, че не всички останали производства, различни от исковото, подлежат на касационно обжалване. Определения, с които се дава разрешение по същество на други производства, са тези съдебни актове, които по своята същност се доближават до решенията, защото разрешават материалноправен въпрос, свързан с предмета на съответното съдебно производство, като някои разпореждания и определения, постановени в заповедното производство, определения за разноси и други.

Определенията, постановени по искане за допускане на обезпечение, не отговарят на изискването по чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК. Обезпечаването на иска има за цел да защити и съхрани застрашеното материално гражданско право, което е предмет на делото или ще бъде негов предмет, чрез налагане на обезпечителни мерки, и по този начин да гарантира изпълнението на решението по съществото на спора. Обезпечителните мерки, които се налагат по реда на обезпечителното производство, целят да се запази непроменено фактическото и правно положение, докато е висящ исковият процес относно спорното право. Затова обезпечителното производство е винаги функционално свързано с исковия процес, а доколкото подготвя успешния изход на принудителното удовлетворяване на правото – и с изпълнителния процес.

Определението по обезпечение на иска има несамостоятелен и привременен характер, тъй като има действие до приключване на исковото производство. Процесуалният закон не установява забрана искането за допускане на обезпечение да бъде направено повторно в хода на производството и съответно да бъде разгледано от съда във всяко положение на делото. При предвидените в закона предпоставки обезпечителната мярка може да бъде заменена или отменена в рамките на същото производство или да бъде допусната нова обезпечителна мярка от съда, пред който делото е висящо.

Определенията на съда по обезпечение на иска подлежат на двуинстанционно разглеждане. ВКС се произнася по тях само когато са постановени за първи път от въззивния съд, а не и при произнасянето на въззивния съд като втора инстанция по частни жалби срещу определения на първоинстанционния съд.

Съгласно уредбата на касационното производство, ВКС съчетава две функции – на уеднаквяване на съдебната практика и на контролна инстанция при решаване на индивидуални спорове. Възприетото становище не е пречка за реализирането на функцията по уеднаквяване на съдебната практика във връзка с обезпечителното производство, тъй като то би могло да се осъществи по реда на чл. 124 и сл. ЗСВ.

По изложените съображения Общото събрание на гражданската и търговската колегия на Върховния касационен съд на Република България

Р Е Ш И :

Определението, с което въззивният съд се произнася по частна жалба срещу определение на първоинстанционния съд, с което е допуснато обезпечение на иска или молбата за обезпечение е оставена без уважение, не подлежи на касационно обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Общото събрание на
Гражданска колегия и Търговска колегия,

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:

СИМЕОН ЧАНАЧЕВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ на ОТДЕЛЕНИЯ:

ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА

ТАНЯ МИТОВА

ТАТЯНА ВЪРБАНОВА

ЖАНЕТА НАЙДЕНОВА

ПЛАМЕН СТОЕВ

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЛЮБКА ИЛИЕВА	28. МАРИЯ ИВАНОВА
2. КРАСИМИРА ХАРИЗАНОВА	29. МАРИАНА КОСТОВА
3. НИКОЛА ХИТРОВ	30. ЛИДИЯ РИКЕВСКА
4. РОСИЦА КОВАЧЕВА	31. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА
5. ЛИДИЯ ИВАНОВА	32. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
6. ЖАНИН СИЛДАРЕВА	33. МАРИО ПЪРВАНОВ
7. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА	34. ЕМИЛ МАРКОВ
8. ТЕОДОРА НИНОВА	35. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА

9. НАДЯ ЗЯПКОВА	36. ЕМИЛ ТОМОВ
10. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА	37. АЛБЕНА БОНЕВА
11. СТОИЛ СОТИРОВ	38. СВЕТЛА ДИМИТРОВА
12. МАРГАРИТА СОКОЛОВА	39. БОНКА ДЕЧЕВА
13. ЦЕНКА ГЕОРИЕВА	40. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА
14. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ	41. ЖИВА ДЕКОВА
15. ДАРИЯ ПРОДАНОВА	42. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА
16. АНИ САРАЛИЕВА	43. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА
17. СВЕТЛА ЦАЧЕВА	44. ТОТКА КАЛЧЕВА
18. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ	45. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА
19. ЛЮБКА БОГДАНОВА	46. ВАСИЛКА ИЛИЕВА
20. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА	47. ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА
21. ВЕСКА РАЙЧЕВА	48. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
22. МАРИЯ СЛАВЧЕВА	49. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА
23. КОСТАДИНКА АРСОВА	50. ОЛГА КЕРЕЛСКА
24. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА	51. ЗОЯ АТАНАСОВА
25. ЗЛАТКА РУСЕВА	52. ВЕСЕЛКА МАРЕВА
26. ДИЯНА ЦЕНЕВА	53. БОРИС ИЛИЕВ
27. БОЙКА ТАШЕВА	

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

по ТР № 1/2010 г., постановено от ОСГТК

по тълкувателно дело № 1/2010 г.

В хипотезата на чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК е без значение дали със съдебния акт се разрешава по същество един материалноправен спор, нито дали определението има привременен характер спрямо исковия процес. Според въздигнатия от законодателя критерий, въззивното определение, за да подлежи на касационно обжалване, трябва да дава разрешение по същество на „други производства” или да прегражда тяхното развитие.

Следователно, за да се даде тълкуване на правната норма първо би трябвало да се отговори кои са „другите производства” и едва тогава – дали актът постановен в такова производство дава разрешение по съществуващото му, съответно прегражда развитието му.

В ГПК понятието „производство” е използвано за исковото, включително особените искове, производствата, обезпечителното, изпълнителното и охранителните производства.

При положение, че думи или изрази с утвърдено правно значение се използват в един и същ смисъл във всички и още повече в един нормативен акт, ако законодателят в чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК е имал предвид само част от уредените в ГПК производства, е трябвало изрично да го посочи. След като не го е сторил, нормата се прилага и за обезпечителното производство, доколкото няма изрично друго разпоредено. Разграничителният критерий дали съдебният акт е по същество е дали с него се дава или отказва търсената защита, а не дали се доближава или не до решението.

Определението, с което се допуска или отказва обезпечение на бъдещ или предявен иск е съдебният акт, с който се дава или отказва потърсената защита-санкция или това е определението, с което в обезпечителното производство се дава разрешение по същество на отправеното до съда искане. Обезпечителното производство, безспорно, не разрешава правния материален спор, каквато е целта на исковото производство, а и е винаги функционално свързано с него или с изпълнителното производство, но тази зависимост не изключва характеристиката му на самостоятелно производство. То е едно от трите основни средства за защита на гражданските правоотношения.

Възможността искането за обезпечение да бъде повторно направено, включително в хода на исковото или изпълнителното производство е без значение, след като в закона не е въздигнат подобен критерий.

Предпоставките за касационно обжалване на определенията, възприети в ГПК от 2007 г. не са аналогични на тези по отменения ГПК /редакцията след изменението ДВ бр. 124/1997 г./.

В чл. 218а, ал. 3 ГПК от 1952 г. е записано, че на касационен контрол подлежат само определенията на въззивните съдилища, с които се оставят без уважение частни жалби срещу определения, преграждащи понататъшното развитие на производството. В ТР №1/2001 г. от 17 юли 2001 г. по гр.д. № 1/2001 ОСГК ВКС, т. 6 е отговорено на въпрос кои други определения, извън преграждащите развитието на производство също подлежат на обжалване, но именно поради близостта си с решенията, като разрешаващи материалноправен спор.

Уредбата в чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК от 2007 г., обаче, не е възприела подобен критерий за обжалваемост на въззивните определения.

От казаното следва, че въззивното определение по чл. 390 ГПК попада в приложното поле на чл. 274, ал. 3, т. 2 ГПК и подлежи на касационна проверка.

АЛБЕНА БОНЕВА

СВЕТЛА ЦАЧЕВА

БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ

ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА

ВАСИЛКА ИЛИЕВА
КОСТАДИНКА АРСОВА
ТЕОДОРА НИНОВА

ОСОБЕНО МНЕНИЕ
на съдията **МАРИО ПЪРВАНОВ**
ПО ТР№1 НА ОСГК НА ВКС ПО Т.ДЕЛО №1/2010 ГОД.

Съображенията ми за особеното мнение накратко се свеждат до следното:

Според решението не е допустимо касационно обжалване на определение, с което въззивният съд се произнася по частна жалба срещу определение на първоинстанционен съд, с което е допуснато обезпечение на иска или молбата за обезпечение е оставена без уважение, тъй като това определение има несамостоятелен и привременен характер. Определението по обезпечение на иска има действие до приключване на исковото производство. Искането за обезпечение може да бъде направено повторно и съответно да бъде разгледано от съда във всяко положение на делото. Съобразно разпоредбата на чл.274, ал.3, т.2 ГПК на касационно обжалване подлежат само определенията, с които се дава разрешение по същество на други производства, различни от исковото и които по своята същност се доближават до решенията, защото разрешават материалноправен въпрос, свързан с предмета на съответното съдебно производство.

Считам, че определенията на въззивния съд по обезпечение на иска подлежат на обжалване пред ВКС при условията на чл.274, ал.3, т.2 ГПК, тъй като отговарят на единственото изискване, посочено в разпоредбата – с тях да се дава разрешение по същество на друго производство. Обезпечителното производство е друго производство, различно от исковото, поради което попада в приложното поле на посочената по-горе разпоредба. В нея липсва изискване определенията, с които се дава разрешение по същество на други производства, различни от исковото, по своята същност да се доближават до решенията като разрешават материалноправен спор, свързан с предмета на съдебното производство.

По начало обезпечителният процес, наред с иския и изпълнителния, е самостоятелен способ за защита на правоимащия и санкция за правонарушителя. Той може да се развие поотделно без останалите два. Тези три различни способа за защита и санкция се осъществяват по реда на отделно уредени производства. По тази причина определенията по обезпечение на иска приключват самостоятелно и отделно съдебно производство и следва да подлежат на триинстанционно разглеждане, когато за пръв път се е произнесъл първоинстанционен съд. Тези определения нямат сила на пресъдено нещо, но и законодателят не е поставил такова изискване, за да подлежат на касационно обжалване. С тях се приключва самостоятелното обезпечително производство, като в повечето случаи се засягат чувствително интересите на страните в гражданския процес. Ето защо няма никакво основание касационният контрол да бъде стесняван като по този начин да бъдат ограничавани и функциите на ВКС по отстраняване на непоследователната и противоречива съдебна практика и за усъвършенстване на правоприлагането.

МАРИО ПЪРВАНОВ

ОСОБЕНО МНЕНИЕ
на съдиите от гражданска колегия
ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА, ВЕСКА РАЙЧЕВА и ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО , с което второинстанционният съд се произнася по частна жалба срещу Определение на първоинстанционния съд, с което е допуснато обезпечение на иска или молбата за обезпечение е оставена без уважение, в производство по чл. 389 ГПК и чл. 390 ГПК, подлежи на касационно обжалване по реда и на основание чл. 274 ал.3 предл. първо ГПК.

Посочената категория определения подлежат на обжалване по посочения ред, тъй като са от категорията на тези , с които се дава разрешение по същество на други производства.

ОПРЕДЕЛЕНИЯТА, с които първата инстанция се произнася по искането за допускане на обезпечение или оставя без уважение такова искане , се регламентират с разпоредбите на чл. 389 и сл. ГПК-Част IV ОБЕЗПЕЧИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО на Гражданско-процесуалния кодекс. Граматически тълкувано заглавието на Част IV-та сочи , че се касае до регламентацията на самостоятелно производство, развиващо се пред съда и имащо самостоятелна роля в съдебната защита на субективните граждански права. В това производство съдът решава конкретен правен проблем от гл.т. на основателност на заявено право / чл. 391 ал.1 ГПК / и форма на защита / чл. 397 ГПК / . Актът с който съдът-първа инстанция се произнася по основателността или неоснователността на заявеното искане е определение , което подлежи на обжалване т.е. със съдебен акт, подлежащ на контрол както за процесуално –правна / от гл.т. спазване правила на процеса/ , така за материално-правна / спазване на законите предпоставки за налагане на адекватна обезпечителна мярка/ законосъобразност. В тази аспект определението , с което се уважава или отказва искане за допускане на обезпечение , е определение по същество , с което се дава разрешение на друго, регламентирано от ГПК, производство.

Като съдебно производство , допускането на обезпечение или оставяне на молбата за допускане на обезпечение без уважение по всящ исков процес или по бъдещ иск /в т.ч. и бъдещо арбитражно производство/, разрешава конкретен правен проблем , който е от изключително значение за исковия процес, тъй като наложената обезпечителна мярка надхвърля времевата рамката на исковия процес и обхваща и етапа и на изпълнението на установеното материално право , обезпечено по реда на чл. 389 или 390 ГПК..

С искането за обезпечение молителят / респ. ищецът по висиящия исков процес /реализира самостоятелно право , което макар и в първата инстанция да не е спорно, то след обжалване /чл. 396 ал.1 ГПК/ във втората инстанция се превръща в спорно производство. Отричайки възможността от обжалване пред касационната инстанция , страната , чиито имуществени права се ограничават от допуснатото обезпечение, или чието право да иска обезпечението като ефективна мярка за изпълнение на субективното право се отрича, е лишена от контролна инстанция /ВКС/, която да провери дейността на втората инстанция по движение на

производството и постановяване на валиден съдебен акт , в рамките на развил се самостоятелен и независим от исковия процес спор относно основателността-неоснователността на искането по чл. 389 ал.1 ГПК.

Употребеният от законодателя в чл. 274 ал.3 ГПК израз „други производства” не може да се тълкува ограничително в смисъл на „някои други производства” , в която категория се включват произнасянето за разноси,но се изключват определенията,постановени по обезпечителното производство. В тази насока не се взема предвид , че в специалния Закон за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито пряко или косвено от престъпна дейност /ЗОПДИППД/, в чл.23 ал.2 от закона , триинстанционният контрол е изрично предвиден, а самото процедурата по налагане на обезпечение е по ГПК- чл. 22 ал.2 от закона.

ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА

ВЕСКА РАЙЧЕВА

ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА